

HAARZORG

TWEEDE GRAAD BSO

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

VVKSO – BRUSSEL D/2013/7841/016
(Vervangt leerplan D/2011/7841/028 vanaf 1 september 2013)

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs
Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Inhoud

1	PROFIEL VAN DE STUDIERICHTING HAARZORG.....	4
1.1	Beginsituatie	4
1.2	Vorming vertrekkend vanuit een christelijk mensbeeld	4
1.3	Competenties.....	5
2	VISIE.....	5
2.1	Samenhang tussen de studierichting Haarzorg en de specialisatie.....	6
2.2	Samenhang met de vakken van de basisvorming	6
2.3	Didactische principes.....	7
3	VAN COMPETENTIES NAAR LEERPLANDOELSTELLINGEN.....	8
4	MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Specifieke inrichting.....	16
4.3	Specifieke uitrusting.....	16
5	BIBLIOGRAFIE	17
5.1	Nuttige adressen	17
5.2	Bruikbare boeken en tijdschriften	17

Situering van het leerplan

Zie www.vvksso.be > lessentabellen > 2de graad > bso > 1ste en 2de leerjaar > Haarzorg.

In 2005 werd het leerplan 'Haarstilst' (derde leerjaar derde graad bso) geschreven op basis van een studierichtingsprofiel geformuleerd in competenties. De specialisatie 'Haarstilst' bouwt voor heel wat competenties verder op de studierichting 'Haarzorg'. Daardoor werd duidelijk dat om een continue groei mogelijk te maken (= doel van competentieontwikkelen leren) best ook 'Haarzorg' vanuit de profielgedachte en vanuit competentieontwikkeling zou gedacht worden.

De positieve ervaringen van de proeftuinscholen met het leren in samenhang, vragen een leerplan dat onderwijzen in samenhang makkelijker maakt.

Dit leerplan wil op die vraag inspelen.

Een studierichtingsprofiel geeft het geheel van competenties voor een studierichting weer.

Studierichtingsprofielen geformuleerd in competenties leiden dan ook naar leerplannen die uitgewerkt worden vanuit de competentiegedachte.

1 Profiel van de studierichting Haarzorg

1.1 Beginsituatie

Jongeren dienen te voldoen aan de instapvereisten voor de tweede graad bso.

Er is voor deze studierichting geen specifieke voorkennis vereist.

Heel wat leerlingen volgden in bvl het beroepenveld "Haarzorg".

Interesse voor de uiterlijke verzorging en voor mode zijn motieven waarom leerlingen kiezen voor deze studierichting. Het grote aantal praktijkgerichte lesuren spreekt hen aan.

Voor een aantal leerlingen is de studierichting haarzorg niet echt een bewuste keuze.

1.2 Vorming vertrekkend vanuit een christelijk mensbeeld

Leren zoals het in dit leerplan beschreven wordt, heeft het christelijk mensbeeld als grondslag. Het beschouwt de mens als een wezen in wording. De mens is nog niet af. Elke mens is uniek en heeft de kans en de opdracht te werken aan zijn eigen levensplan en geluk. Dat is geen individuele zaak. Het kan pas ten volle gebeuren in dialoog en relatie met anderen en in de wereld waarin hij leeft. Christus' opvatting van de mens wortelt in zijn verbondenheid met God.

Deze mensvisie bepaalt de keuzes die we maken. Ze bepaalt dus ook hoe de leraar naar leerlingen en leren kijkt.

Vanuit de christelijke mensvisie betekent dit concreet dat de volgende aspecten onderdeel uitmaken van het onderwijs:

Mens is uniek, is mens-in-wording	De drang om te leren en te groeien is eigen aan de mens (het intrinsieke leervermogen van elke mens) Geloven in eigen kunnen Het eigen leven mee in handen nemen Keuzes maken en verantwoordelijkheid opnemen
Verbondenheid met zichzelf	Belang van een positief zelfbeeld Belang van doorzetten en resultaat behalen Zorg dragen voor zichzelf : lichaamsverzorging, sport, genotmiddelen, excessen Omgaan met stress, ratrace, negatieve gevoelens, tegenslag, falen, succes Belang van zelf kunnen kiezen, zelf scheppend bezig zijn
Verbondenheid met anderen	Taal en communicatie Samen met anderen leven en werken: omgangsvormen, respect, luisteren naar, empathie Respect voor mensen met een andere afkomst, leeftijd, cultuur, opvattingen
Verbondenheid met de wereld met de natuur	Respectvol omgaan met materialen, grondstoffen, natuurlijke omgeving Duurzaam consumeren Belang van sorteren, recycleren

<u>met de samenleving</u>	Samenleven in de klas/school Normen en waarden Wederzijdse beïnvloeding samenleving-school Belang en betekenis van politiek, economie, cultuur, media, nieuwe technologieën voor de samenleving en voor het eigen zijn Kansen en beperkingen van een pluriforme samenleving
<u>in het dagelijks leven</u>	Functioneel taalgebruik en rekenen Gangbare communicatiemiddelen Gangbare betaalmiddelen Informatiebronnen
<u>in ruimte en tijd</u>	Belang van het verleden en de cultuur voor het individu en de samenleving hier en nu
<u>Verbondenheid met het spirituele</u>	Leven als gave, als kans, als opgave Het individu als uniek gegeven Het spirituele als drijvende kracht voor individu en samenleving

1.3 Competenties

Voorliggend leerplan bevat elementen van alle competenties van het studierichtingprofiel maar focust vooral op de arbeidsmarktgerichte kwalificatie van kapper.

De competenties zijn geschreven voor het einde van de studierichting, het zijn de einddoelen.

1. Als lid van een kappersteam klanten in de stijl van het kapsalon onthalen en begeleiden
2. Als lid van een kappersteam kapsels realiseren en daarbij rekening houden met de wensen van de klant
3. Het eigen leren mee in handen nemen
4. Leven in verbondenheid met zichzelf, met de anderen en de wereld

Competenties worden geformuleerd over de vakken heen, wat vraagt dat leraren over de verschillende disciplines samenwerken om leerlingen op de meest optimale manier de competenties van de studierichting te laten verwerven.

Een competentie is door haar formulering per definitie complex en vormt een samenhangende combinatie van kennis, vaardigheden, persoonskenmerken en attitudes ingezet in een bepaalde situatie.

2 Visie

In het concept van competentieontwikkelen leren is leren een bij uitstek dynamisch gegeven: mensen leren hun leven lang, uit en in allerhande situaties.

Leren is een integraal en actief gebeuren: leren gaat verder dan reproductie en denken binnen vaste kaders. Bij competentieontwikkeling ligt de klemtoon niet op de leerinhouden, maar op de leeractiviteiten die de leerlingen achtereenvolgens doorlopen om het beoogde competentieniveau te bereiken.

De achterliggende uitgangspunten bij dit leerplan zijn: leerlingen laten groeien, het integraal leren en het handelen van de lerende centraal stellen.

Wil de school het onderwijs vanuit de competentiegedachte gestalte geven dan probeert ze de lerende ook in samenhang te laten leren.

2.1 Samenhang tussen de studierichting Haarzorg en de specialisatie Haarstiliist

De twee studierichtingen zijn kwalificatiegerichte studierichtingen, dat wil zeggen dat ze een beroepskwalificatie als einddoel hebben.

Het eerste kwalificatieniveau is dat van 'Kapper' dat bereikt wordt op het einde van het tweede leerjaar van de derde graad.

Het tweede kwalificatieniveau is dat van 'Verantwoordelijke in een kapperszaak' dat na één bijkomend jaar behaald kan worden.

Bemerking: Hoewel het in de realiteit veel voorkomt en het voor leerlingen een interessante en motiverende tussenstap zou kunnen zijn, heeft de sector er op dit ogenblik voor gekozen de kappersmedewerker niet als mogelijke kwalificatie te erkennen.

Als je de competenties van de studierichting Haarzorg en de specialisatie Haarstiliist naast elkaar plaatst, is de samenhang meteen zichtbaar:

Haarzorg	Haarstiliist
Als lid van een kappersteam klanten in de stijl van het kapsalon onthalen en begeleiden	Als lid en als verantwoordelijke van een kappersteam klanten op een persoonlijke manier onthalen en begeleiden
Als lid van een kappersteam kapsels realiseren en daarbij rekening houden met de wensen van de klant	Als lid en als verantwoordelijke van het team kapsels realiseren en op een professionele manier service bieden aan klanten
	Als verantwoordelijke van een kappersteam de werkzaamheden in het kapsalon plannen en organiseren en toezien op de uitvoering ervan
Het eigen leren mee in handen nemen	Het eigen leren mee in handen nemen
Leven in verbondenheid met zichzelf, met de anderen en de wereld	Leven in verbondenheid met zichzelf, met de anderen en de wereld

2.2 Samenhang met de vakken van de basisvorming

Het studierichtingsleerplan formuleert de doelen die gerelateerd zijn aan het specifieke gedeelte van het leerplan. Daarnaast worden voor de vakken van de basisvorming eigen doelen geformuleerd.

Een aantal doelen van het specifiek gedeelte zijn ook doelen van de basisvorming. Door zijn beroep te leren, ontwikkelt de leerling zich immers ook als persoon in de maatschappij.

Het is daarom belangrijk dat in functie van het bereiken van deze doelen leraren van de basisvorming en leraren van het specifieke gedeelte kunnen samenwerken. Een synergie tussen doelen van de basisvorming en doelen van het specifieke gedeelte optimaliseert de leerkansen van leerlingen.

Voorbeeld: 'Onderzoekend leren' waarvan 'Informatie vinden, selecteren en gebruiken' een onderdeel is, komt ook aan bod in het leerplan PAV 2de graad. De competentieontwikkeling veronderstelt de ontwikkeling van een gezamenlijke taal en een gezamenlijke aanpak.

Het leerplan legt nergens vast 'hoe' deze samenwerking met de vakken van de basisvorming moet plaatsvinden. Het is hierbij belangrijk om na te denken over de organisatie van het leren op school. Voor- en nadelen moeten afgewogen worden. Om tot een afstemming te komen tussen *afzonderlijk aangeboden* vakken, met het oog op de competentieontwikkeling van de leerling, moeten de betrokken leerkrachten voortdurend met mekaar in overleg gaan. Bij een zo groot mogelijke integratie vanaf het begin, zullen onvermijdelijk ook pijnpunten moeten aangepakt worden.

2.3 Didactische principes

Het leerplan is opgebouwd vanuit de idee van groei in competentie (competentieontwikkeling). Daarom wordt ook in dit leerplanonderdeel het competentieniveau opgenomen dat op het einde van de 3de graad van de lerende verwacht wordt (zie 2.1).

De context neemt een belangrijke plaats in, kennis en vaardigheden zal men leren gebruiken in reële situaties.

Op het einde van de tweede graad kan de lerende een opdracht correct uitvoeren op basis van een gekregen of zelfgekozen werkmodel en onder directe begeleiding of verwijderd toezicht.

Het begrip 'werkmodel' verwijst naar een manier van werken. We doen alles op een bepaalde manier vaak zonder precies te weten hoe we te werk gaan. Voor het leren is het van belang dat werkmodellen de manier waarop handelingen gesteld worden, verduidelijken.

Expliciete werkmodellen die gebruikt kunnen worden:

- gedetailleerd voordoen;
- instructies (mondeling, uitgeschreven, visueel);
- instructiefiches;
- stappenplannen;
- procedures;
- schetsen;
- technische tekeningen;
- foto's;
- sjablonen;
- cases;
- gebruiksaanwijzingen;
- beroepsgerichte softwareprogramma's.

3 Van competenties naar leerplandoelstellingen

Competentie 1	Niveau einde 3de graad: Als lid van een kappersteam klanten in de stijl van het kapsalon onthalen en begeleiden
	Niveau einde 2de graad: Individueel en als lid van een team personen onthalen en begeleiden

De leerling leert	Wat moet de leerling kennen en kunnen om dit doel te bereiken? (= leerinhouden)	Leerplandoelstellingen
Samenwerken	Kenmerken van een groep/team Rollen/posities Belang van afspraken Omgangsvormen Taalgebruik Orde en netheid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gemaakte afspraken naleven 2. De instructies van de verantwoordelijke opvolgen en uitvoeren 3. Respectvol omgaan met anderen 4. Samen met anderen een opdracht uitvoeren 5. De nodige informatie doorspelen aan de teamleden
Personen onthalen	Lichaamshygiëne Belang van verzorgd voorkomen Eigen verzorging van handen, haar en gelaat: technieken, materialen en producten Betekenis van procedures Lichaamstaal (lichaamsexpressie, oogcontact, gezichtsuitdrukking...) Omgangsvormen Taalgebruik Vormen van begroeten/onthalen	<ol style="list-style-type: none"> 6. Personen begroeten/onthalen op een afgesproken manier 7. De eigen handen, het gelaat en het haar verzorgen volgen werkmodel 8. Het eigen voorkomen verzorgen volgens de afspraken in de school 9. Een verzorgde taal hanteren
Personen begeleiden	Informatie verzamelen en structureren Informatie geven Uitleg geven over eigen werk(stuk)	<ol style="list-style-type: none"> 10. Informatie geven aan derden volgens afspraak 11. Op een verstaanbare en coherente manier het eigen werk toelichten
Afscheid nemen van personen	Lichaamstaal Omgangsvormen Vormen van afscheid nemen	<ol style="list-style-type: none"> 12. Afscheid nemen van personen op een afgesproken manier

Didactische wenken:

- Dienstverlening en (mondelijke) communicatie staan centraal in het beroep van kapper. Het is dus van wezenlijk belang dat de lerende leert omgaan met mensen, een dienstverlenende houding leert aanneemen. Dat vereist een consequente en volgehouden aanpak door en over de ganse opleiding heen.
- In een eerste fase leert de leerling personen begroeten, onthalen en begeleiden in een vooraf welomlijnde (klas-)situatie. In een latere fase kan de lerende allerlei andere personen (in de school) begroeten, onthalen en begeleiden.
- In de tweede graad beperkt hand- en gelaatsverzorging zich tot de persoonlijke verzorging van de leerling met als bedoeling het eigen voorkomen te leren verzorgen. Het is dan ook niet nodig om hiervoor per week vaste uren uit te trekken.
- In de derde graad, komt voor de lerende als een logische volgende stap de begroeting, het onthaal en de begeleiding van klanten aan bod.
- In de derde graad is er een duidelijke samenhang met competentie 2. Men kan in de realiteit ‘kapsels maken’ en ‘klanten begeleiden’ niet los zien van elkaar.

Competentie 2	Niveau einde 3de graad: Als lid van een kappersteam kapsels realiseren en daarbij rekening houden met de wensen van de klant
	Niveau einde 2de graad: De eigen werkplek organiseren en technieken volgens werkmodel* uitvoeren binnen een afgesproken tijdspanne.

De leerling leert	Wat moet de leerling kennen en kunnen om dit doel te bereiken? (= leerinhouden)	Leerplandoelstellingen
De eigen werkplek organiseren	Samenhang tussen de opdracht en de organisatie van de eigen werkplek Vakterminologie Onderhoud van gereedschap/materiaal en apparatuur Onderhouds- en ontsmettingsproducten Gevaren van gebrekkige apparatuur en materiaal Sortering materiaal Orde en netheid Ergonomie, veiligheid, hygiëne: begrip,	<ol style="list-style-type: none"> 1. De eigen werkplek volgens een gekregen werkmodel binnen de afgesproken tijd inrichten. 2. De eigen werkplek ordelijk en overzichtelijk houden en na de opdracht volgens afspraak opruimen 3. Het gereedschap, materiaal en de apparatuur gebruiksklaar houden 4. De juiste vaktermen gebruiken 5. Tijdens de uitvoering van een opdracht rekening houden met principes

* Het begrip ‘werkmodel’ verwijst naar een manier van werken. We doen alles op een bepaalde manier vaak zonder precies te weten hoe we te werk gaan. Voor het leren is het van belang dat werkmodellen de manier waarop handelingen gesteld worden, verduidelijken. Voorbeelden van werkmodellen: zie p. 7.

	<p>belang en principes Werkmodellen</p>	<p>van ergonomie, hygiëne en veiligheid</p>
<p>Haren kammen en borstelen</p>	<p>Delen van het hoofd Haarkammen en haarborstels: soorten, gebruik, onderhoud Borsteltechnieken aangepast aan haarlengte en haarsoort Kamtechnieken: nat en droog haar, bij luizen, tegenkammen Scheidingen en verdelingen Scheidingspatronen Werkmodellen Werktijden</p>	<p>6. De delen van het hoofd juist benoemen en aanduiden 7. De haren kammen en borstelen volgens werkmodel 8. Het gepaste materiaal kiezen bij een techniek 9. De opeenvolgende stappen bij het uitvoeren van een techniek uitleggen met de juiste vaktermen. 10. Scheidingen en verdelingen maken in het haar volgens werkmodel 11. Bij het kammen en borstelen van het haar rekening houden met de principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne 12. De afgesproken werktijd respecteren.</p>
<p>Haren wassen en verzorgen</p>	<p>Beschermende kledij Persoonlijke beschermingsmiddelen Het haar: opbouw, eigenschappen Techniek van haarwassen Shampoos: gebruik, eigenschappen, werking Hardheid van water Invloed van de watertemperatuur op huid en haar Verzorgingsproducten: gebruik, eigenschappen, werking De huid: samenstelling, plaats van de haren, zweetklieren, talgklieren Haarsoorten: normaal, vet, droog pH-waarde van haar en hoofdhuid pH-waarde van shampoos en verzorgingsproducten Principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne Economisch werken en milieuzorg Werkmodellen Werktijden Wassen en verzorgen van chemisch bewerkte haren</p>	<p>13. De kledij van de klant beschermen volgens procedure 14. De haren wassen en verzorgen volgens werkmodel 15. De opeenvolgende stappen bij het haarwassen en verzorgen uitleggen met de juiste vakterminologie 16. Haarsoorten herkennen en benoemen 17. De opbouw en eigenschappen van het haar toelichten 18. De werking van shampoo op het haar uitleggen 19. De invloed van hard/zacht water op het haar en het shampoogebruik toelichten 20. De werking van een verzorgingsproduct op het haar uitleggen 21. De lagen van de huid benoemen en aanduiden op een schets 22. De plaats van het haar op een schets van de doorsnede van de huid aangeven 23. De zweetklieren en de talgklieren aanduiden op een schets van de doorsnede van de huid 24. De functie van de zweetklieren en talgklieren van de hoofdhuid uitleggen 25. De pH-waarde van huid en haar kennen en aanduiden op een pH-schaal 26. De invloed van de pH-waarde van een shampoo of verzorgingsproduct op het haar uitleggen 27. Een gepast product kiezen bij het</p>

		<p>haarwassen en verzorgen</p> <p>28. Bij het wassen en verzorgen van haren rekening houden met de principes van ergonomie, economie, veiligheid en hygiëne</p> <p>29. De afgesproken werktijd respecteren.</p>
Haren knippen	<p>Het knipmateriaal</p> <p>Basislijnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rechte lijnen zonder projectie - projectie met: 45°, 90°, 120° <p>Kniptechniek en resultaat</p> <p>Tweedimensionale technische tekeningen</p> <p>Principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne</p> <p>Werkmodellen</p> <p>Werktijden</p>	<p>30. De haren knippen volgens werkmodel</p> <p>31. De samenhang tussen de kniptechniek en het resultaat uitleggen met de juiste vaktermen</p> <p>32. Kam en schaar correct hanteren</p> <p>33. Bij kniptechnieken de juiste graden en hoeken toepassen</p> <p>34. Bij het knippen rekening houden met de principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne</p> <p>35. De afgesproken werktijd respecteren.</p>
Haren vorm geven met verschillende materialen of hulpmiddelen en op verschillende haarlengtes	<p>Basismaterialen voor vormgeving en hun gebruik</p> <p>Haarvolumes (begrip volume)</p> <p>Haarvormen (krullen, golven, stijl ...)</p> <p>Haardikte (dik, dun, normaal)</p> <p>Hoeveelheid haar (veel, weinig, gemiddeld)</p> <p>Haarinplanting/groeirichting</p> <p>Haarverstevigende producten: gebruik, werking</p> <p>Oproltechnieken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onder/op/over de basis - met verschillende soorten haarrollers - op verschillende haarlengten - met verschillende scheidingspatronen - met krultang/stijltang op verschillende haarlengtes - met en zonder producten <p>Brushtechnieken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onder, op of over de basis - met verschillende soorten borstels - op verschillende haarlengten - met verschillende scheidingspatronen - met en zonder producten <p>Wikkeltechnieken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - op verschillende haarlengtes - met verschillende materialen <p>Vlechttechnieken</p> <p>Principes van economisch werken en milieuzorg</p> <p>Principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne</p>	<p>36. Haarvormen, haarinplanting en haarvolumes herkennen</p> <p>37. De samenhang tussen de vormgevingstechniek en het resultaat uitleggen met de juiste vaktermen</p> <p>38. De invloed en het gebruik van verstevigende producten op het haar uitleggen</p> <p>39. Het oprollen van haren volgens werkmodel uitvoeren</p> <p>40. De oproltechniek aanpassen aan de haarlengte</p> <p>41. Na het oprollen de haren borstelen</p> <p>42. Het resultaat van de oproltechniek toelichten</p> <p>43. De techniek van het brushen volgens werkmodel uitvoeren</p> <p>44. De brushtechniek aanpassen aan de haarlengte</p> <p>45. Het resultaat van de brushtechniek toelichten</p> <p>46. De wikkeltechniek volgens werkmodel uitvoeren</p> <p>47. Het resultaat van de wikkeltechniek toelichten</p> <p>48. De samenhang tussen de wikkeltechniek en het resultaat uitleggen met de juiste vaktermen</p> <p>49. De techniek van het haarvlechten uitvoeren volgens werkmodel</p> <p>50. De samenhang tussen de vlechtechniek en het resultaat uitleggen met</p>

	<p>Werkmodellen</p> <p>Veilig gebruik van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - haardroogkap - handhaardroger - krul- en stijltang <p>Werktijden</p>	<p>de juiste vaktermen</p> <p>51. Bij het vormgeven van het haar rekening houden met de principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne</p> <p>52. De afgesproken werktijd respecteren.</p>
Haren kleuren	<p>Wat is kleur?</p> <p>Warme en koude haarkleuren</p> <p>De natuurlijke haarkleuren</p> <p>Lichte en donkere haarkleuren</p> <p>De kleurenkaart</p> <p>Kleurtechnieken/aanbrengtechnieken met penseel, met toepassingsflesje, oefenen met vervangproduct</p> <p>Weeftechnieken (zonder kleurproduct)</p> <p>Principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne</p> <p>Werkmodellen</p> <p>Werktijden</p>	<p>53. Warme en koude haarkleuren van elkaar onderscheiden</p> <p>54. Een haarkleur herkennen met behulp van een kleurenkaart en juist benoemen</p> <p>55. Haarkleuren ordenen van licht naar donker</p> <p>56. De aanbrengtechniek met penseel of met toepassingsflesje uitvoeren volgens werkmodel</p> <p>57. De techniek van het weven uitvoeren volgens werkmodel</p> <p>58. Bij het uitvoeren van de techniek rekening houden met de principes van ergonomie, veiligheid en hygiëne</p> <p>59. De afgesproken werktijd respecteren.</p>

Didactische wenken

- In de tweede graad ligt het accent vooral op het stap voor stap aanleren van haartechnieken met kennis van zaken. Het is de taak van de leraar om jongeren te leren nadenken vóór zij aan een opdracht beginnen én tijdens de uitvoering er van. Het principe van technieken voortonen blijft belangrijk. Het kan echter niet de bedoeling zijn dat het leren zich beperkt tot het nadoen. Inzicht hebben hoe men tot een realisatie komt, is belangrijker dan het realiseren van zoveel mogelijk afgewerkte producten (kapsels).
- Technieken worden best geleerd in stijgende moeilijkheidsgraad en in onderlinge samenhang. Voor de lerende is het belangrijk om de verbanden te zien tussen de verschillende haartechnieken.
- Bij de praktische opdrachten de tijdspanne bepalen. Het is belangrijk de leerlingen te leren om binnen een aanvaardbare tijd een opdracht af te ronden.
- Leerlingen van de tweede graad kunnen binnen de context van het didactische kapsalon (van de derde graad) de opdracht krijgen om onder begeleiding een geleerde techniek uit te voeren. Uiteraard dienen zij over de nodige kennis en vaardigheden te beschikken vooraleer zij deze stap kunnen zetten. Deze opdracht hoeft niet door elke leerling op hetzelfde moment uitgevoerd te worden. Dit zal afhankelijk zijn van waar een leerling op een gegeven moment staat in zijn leerproces.
Voorbeeld: haren wassen en verzorgen
aanbrengen van een product
gedeelte van het haar brushen
- In de derde graad is het de bedoeling om verschillende technieken te combineren en zo tot de realisatie van kapsels te komen.

Competentie 3	Niveau einde 3de graad: Het eigen leren mee in handen nemen
	Niveau einde 2de graad: Het eigen leren mee in handen nemen

De leerling leert	Wat moet de leerling kennen en kunnen om dit doel te bereiken? (= leerinhouden)	Leerplandoelstellingen
Een opdracht individueel uitvoeren	Individueel stappenplan Omgaan met feedback Reflecteren Werkmodellen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een opdracht binnen een afgesproken tijd, individueel uitvoeren volgens een gekregen of gekozen werkmodel 2. De keuze voor een werkmodel toelichten 3. Uitleggen hoe men bij de opdracht te werk zal gaan 4. Werken volgens een stappenplan. 5. Het resultaat van een opdracht volgens gekregen of gekozen werkmodel voorstellen 6. Na afloop over het verloop en het resultaat onder begeleiding reflecteren 7. Op basis van reflectie en feedback onder begeleiding eigen doelen formuleren bij een nieuwe opdracht
Een opdracht samen met anderen uitvoeren	Taakverdeling Overleggen Plannen /stappenplan Omgaan met feedback (voor zichzelf/anderen) Reflecteren Werkmodellen	<ol style="list-style-type: none"> 8. Een opdracht samen met anderen volgens een gekregen of gekozen werkmodel uitvoeren. 9. Uitleggen hoe men met het team de opdracht zal aanpakken 10. Met het team werken volgens het stappenplan 11. Het resultaat van de teamopdracht volgens gekregen of gekozen werkmodel voorstellen 12. Met de teamleden onder begeleiding over het verloop en het resultaat van de individuele inbreng reflecteren 13. Op basis van reflectie en feedback onder begeleiding doelen formuleren bij een nieuwe groepsopdracht
Onderzoekend leren	Onderzoeksvragen Informatiebronnen (vak)tijdschriften, boeken, internet Bronnen en betrouwbaarheid Presenteren	<ol style="list-style-type: none"> 14. Binnen een afgebakend onderwerp een gekregen onderzoeksvraag beantwoorden 15. Informatiebronnen raadplegen 16. Het antwoord op de onderzoeksvraag

		volgens een gekregen of gekozen werkmodel voorstellen
--	--	---

Didactische wenken

- In de tweede graad komt 'onderzoekend leren' waarvan 'informatie vinden, selecteren en gebruiken' een onderdeel is, ondermeer aan bod in het leerplan PAV.
Binnen het specifieke gedeelte kunnen leerlingen een antwoord zoeken op vragen uit de beroepsomgeving.

Mogelijke onderwerpen bij het onderzoekend leren:

- Kapsels vroeger en nu
- Het kapsel tijdens de 17de eeuw
- Invloed van maatschappij en culturele verschillen op het modebeeld (haardrachten)
- Lichaamsverzorging vroeger en nu
- Aanpak van luizen
- Verschillen in haarproducten
- Informatie op de verpakking van haarproducten
- Hygiëne in het kapsalon

- Deze competentie is identiek in de tweede als in de derde graad.

Het verschil zal liggen in de aard van het onderwerp, de complexiteit en de moeilijkheidsgraad van de onderzoeksvraag, de aard van de te raadplegen bronnen, de wijze van voorstellen van het resultaat.

Competentie 4	Niveau einde 3de graad: Leven in verbondenheid met zichzelf, met de anderen en de wereld
	Niveau einde 2de graad: Leven in verbondenheid met zichzelf, met de anderen en de wereld

De leerling leert	Wat moet de leerling kennen en kunnen om dit doel te bereiken? (= leerinhouden)	Leerplandoelstellingen
Als unieke mens zijn leven mee in handen nemen	Reflecteren Eigen zwaktes en sterktes	1. De eigen sterktes en beperkingen kennen en onder begeleiding voor zichzelf in kaart brengen 2. Onder begeleiding reflecteren op het eigen functioneren
In verbondenheid leven met zichzelf	Positief zelfbeeld levenshouding Eigen mening, eigen keuzes Eigen creaties, persoonlijke accenten Doorzettingsvermogen Omgaan met stress Omgaan met tegenslag	3. Een eigen mening formuleren en beargumenteren 4. Zorg dragen voor zichzelf 5. De impact van de eigen lichaamstaal kennen op anderen 6. Bij het uitvoeren van opdrachten on-

	Omgaan met succes Tijdsbesteding	der begeleiding zichzelf tussentijds evalueren. 7. Een individuele opdracht binnen de afgesproken tijd met succes afronden. 8. Zich creatief uiten
In verbondenheid leven met anderen	Correct taalgebruik Communicatiemodellen Communicatievaardigheden Omgangsvormen zoals luisteren naar, zich inleven, hoffelijkheid, beleefdheid Respect voor leeftijd, voor cultuurverschillen Loyaliteit	9. Actief luisteren naar anderen 10. Afspraken maken en naleven in concrete situaties 11. Spontaan hulp aanbieden 12. Bereid zijn om met iedereen samen te werken
In verbondenheid leven met de natuur	Afvalsortering met het oog op afvalverwerking Recyclage Gevolgen op het milieu op korte en lange termijn Milieuvriendelijke producten	13. Zorgzaam omgaan met grondstoffen, materialen en met het milieu
In verbondenheid leven met de samenleving	Normen en waarden Kansen en beperkingen van een pluriforme samenleving Invloed van media en reclame Functioneel rekenen Kostprijsberekening Maten en gewichten Lichaamsverzorging in onze maatschappij en evolutie in zienswijze daarop (vroeger en nu) Modebeeld en wat daarmee samenhangt (vroeger en nu)	14. Een kritische houding aannemen ten opzichte van reclame, modetrends 15. De kostprijs van een shampoobeurt en/of verzorgingsbeurt berekenen 16. Hoeveelheden correct afmeten 17. De invloed van de maatschappij op lichaamsverzorging uitleggen 18. Invloeden op het modebeeld vroeger en nu toelichten

Didactische wenken

Deze competentie is onlosmakelijk verbonden met de visie van waaruit dit leerplan is gedacht. De doelen bij deze competentie zijn doelen voor zowel het specifieke gedeelte als voor de vakken van de basisvorming en dragen bij tot de groei en de ontwikkeling van de lerende als mens.

In de tweede graad zal de leerkracht de leerlingen voldoende ondersteuning, begeleiding en sturing bieden om de doelstellingen te realiseren. In de derde graad zal de verantwoordelijkheid meer bij de leerling liggen.

4 Minimale materiële vereisten

4.1 Inleiding

Deze lijst bevat de minimale materiële uitrusting die voor de leerling nodig is om tot de realisatie van de doelstellingen en leerinhouden te komen. Waar het gaat om infrastructuur is het evident dat de school beschikt over een aantal 'praktijklokalen'. Deze lokalen dienen uiteraard technisch uitgerust te zijn met de noodzakelijke installaties en materiaal.

Het is duidelijk dat deze moeten voldoen aan alle wettelijke bepalingen, ook inzake veiligheidsvoorschriften. Raadpleeg hiervoor de preventieadviseur van de school.

4.2 Specifieke inrichting

Minimale infrastructuur:

- *Zone en uitrusting voor praktijk*

Per werkende leerling een werkplek met spiegel al dan niet met kappersstoel (enkel nodig indien er in het lokaal op modellen gewerkt wordt)

Voldoende wastafels

Haardroogkappen (indien er in het lokaal watergolftechnieken geleerd worden)

Kappersfietsen (taboeret op wielen)

Werktafels op wieltjes

Nutsvoorzieningen: Koud en warm water

Voldoende neutrale verlichting

Voldoende stopcontacten voor aansluiting toestellen en apparatuur

- *Zone en uitrusting voor theorie*

Computer(s)/laptop

Softwareprogramma's

Internetaansluiting

Beamer

Tafels en stoelen

- *Zone voor berging van producten en benodigdheden haarzorg*

4.3 Specifieke uitrusting

- *Klein werkmateriaal*
- *Hedendaagse apparaten: elektrische krultang, handhaardroger, tondeuse, stijltang, ...*
- *Dames en heren oefenhoofden met verschillende haarlengtes*
- *Linnen: handdoeken, kapmantels, ...*
- *Box voor klein scheikundig afval*
- *Box om klein glasafval te sorteren*
- *PMD-box*
- *Box voor papier en karton*
- *EHBO-koffer*

5 Bibliografie

5.1 Nuttige adressen

Actuele informatie rond producten en technieken zijn te vinden in brochures van kappersproducten van gespecialiseerde firma's, vaktijdschriften, internet.

Mogelijke internetadressen:

www.coiffure.org
www.fashylook.com
www.kapsels.net
www.beautyweb.nl
www.kappercoiffeur.be

5.2 Bruikbare boeken en tijdschriften

DEKEYZER Luc en VERCLYTE Geert, Klasmanagement, Methodisch werken met de klas als groep. Cahiers voor didactiek 16. Wolters Plantijn, Mechelen, 2003.

Jonge leraren, maar ook ervaren collega's, ondervinden dat orde en tucht houden niet altijd van een leien dakje loopt. Nochtans is het een belangrijke conditie om goed onderwijs te kunnen geven. Klasmanagement heeft niet alleen betrekking op orde en tucht. Het slaat vooral op het deskundig en methodisch begeleiden van de klas tot een krachtige leeromgeving. Goed klasmanagement kan preventief zijn voor crisisinterventie in moeilijke klassen.

De auteurs beschrijven in dit cahier een praktijktheoretisch model dat bestaat uit acht bouwstenen die kunnen bijdragen tot een goed klasmanagement. Goede communicatie, groepsdynamisch inzicht en situationeel leiderschap, gecombineerd met de reële pedagogische basisattitude zijn de pijlers. Verder gaan ze in op regels en afspraken in de klas, het belang van goede lessen. Ze bespreken ook een twintigtal concrete interventiestrategieën die leraren dagelijks gebruiken. Bouwen aan een krachtige leeromgeving impliceert ook dat de leerkracht valkuilen vermijdt. Naarmate het boek vordert krijgt de lezer meer concrete aanwijzingen. Zo gaat het uitleidende hoofdstuk volledig over de praktijk. Met deze concrete tips kan de leraar wellicht met meer pedagogische slagkracht naar de klas.

DEWULF Luk, Ik kies voor mijn talent. Lannoo Campus, Leuven, 2009.

Radicaal kiezen voor waar je goed in bent, is de weg naar zelfrealisatie en authenticiteit. Het lijkt paradoxaal, maar door te gaan voor waar je goed in bent en het ontplooiën van je uniek talent ga je steeds waardevoller worden voor je omgeving. Doen waar je goed in bent, is bijna een levensverzekering en een garantie op blijvende goesting in werken en leren, ook op gevorderde leeftijd.

Luk Dewulf is pedagoog en adviseur bij Kessels & Smit, the Learning Company. In zijn werk zoekt hij op alle mogelijke manieren naar hoe hij kracht kan losmaken en ontwikkelen in de begeleiding van individuen en organisaties. De afgelopen jaren heeft hij zich verdiept in inzichten op het vlak van waarderend onderzoek, positieve psychologie en talentontwikkeling.

CLEMENT Jef, Inspirerend coachen, Lannoo Campus, Leuven, 2008.

Een boek voor leidinggevendenden, ouders, leraren, begeleiders en coaches.

Jef Clement beschrijft coaching als een uitdagend en inspirerend instrument. Hij benadert de coachingvaardigheid vanuit een breed toepassingsveld: in bedrijven en organisaties, op school, in het gezin, in de sport- en cultuurwereld, in de hulpverlening en bij allerlei vormen van begeleiding. Hij laat zien hoe je als coach kunt bijdragen tot nieuwe dynamiek en enthousiasme.

Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Risktrainer voor kappers. december 2007. De brochure is enkel nog te verkrijgen in download versie (pdf-bestand) via <http://www.werk.belgie.be>

Dit handboek richt zich tot iedereen die in contact komt met de kapperssector. Het is niet alleen bruikbaar voor de kapper en de uitbater van een kapsalon, maar ook voor de preventieadviseur. Het onderwijzend personeel van de kappersopleidingen kan dit handboek gebruiken als basismateriaal voor hun cursussen, aangezien termen als opvoeding, milieu en gezondheid opgenomen zijn in het schoolprogramma. De leerling-kapper kan dit handboek gebruiken om informatie op te zoeken en zich te documenteren.

Het handboek is opgesplitst in vier deelgebieden:

Arbeidsveiligheid: alle arbeidrisico's die in een werkomgeving kunnen voorkomen (arbeidongevallen, veiligheidsrisico's, beschermingsmiddelen)

Arbeidsgeneeskunde: de relatie tussen werk en gezondheid (gezondheidstoezicht, beroepsziekten, hygiëne, gevaarlijke stoffen, irritaties en overgevoeligheden en gezondheidsproblemen)

Ergonomie: rugklachten, klachten van de bovenste en de onderste ledematen, risico's en preventie van deze gezondheidsproblemen

Psychosociale arbeidsbelasting: problemen die via psychologische en/of sociale weg een impact hebben op de arbeidssituatie (werkdruk, burn-out, pestgedrag, mobbing)

ROS Herman, Hoe goed doe ik het als leraar? PCDA als kwaliteitsmaatje. Plantyn, Mechelen, 2009.

Hoe goed doe ik het als leraar? Hebt u zichzelf deze vraag al een gesteld? Ja? Fantastisch! Neen? Proficiat! Jazeker: proficiat! Want anders zou u dit nu niet lezen. En bent u van plan om binnen kort volmondig 'ja' te antwoorden op de vraag? Nog beter, want dan is dit boekje geknipt voor u. Neem er gerust de tijd voor. U zult immers even moeten nadenken om een gefundeerd antwoord te geven op de vraag of u het goed doet in uw onderwijspraktijk. Als u tot enige reflectie bereid bent, hebt u een eerste belangrijke stap gezet: u stelt uw eigen functioneren ter discussie. Dat is voor niemand evident. Maar u komt zo wel te weten waarin u uitblinkt en wat u misschien nog beter kunt doen. Helemaal goed wordt het als u deze oefening systematisch toepast, alsof het een tweede natuur van uzelf betrof. Dan bent u op weg om continu kwaliteitsvol onderwijs af te leveren. Dit boekje wil daarbij uw steun en toeverlaat zijn.

VANHESTE Rita en WILLEMS Jos, Zo kan het ook. Competentieontwikkeld onderwijs, Wolters Plantyn, 2007.

In dit boek wordt het algemene gedachtegoed van het concept competentieontwikkeld leren uiteengezet. Centraal bij competentieontwikkeld leren staat de idee dat 'leren' samengaat met 'groeien'. Hierbij fungeert onderwijs als instrument om die groei te ondersteunen en te bevorderen.

Dr. KAGAN Spencer, Structureel Coöperatief Leren. RPCZ Educatieve uitgave, Middelburg, 2005.

Dit boek is een RPCZ bewerking van de door dr. Spencer Kagan ontwikkelde methode voor effectief samenwerken. Kenmerkend voor deze werkwijze is dat de leerlingen werkend in groepen van vier, allemaal meedoen, individueel aanspreekbaar zijn voor het groepsresultaat en elkaar ook nodig hebben om dat groepsresultaat te kunnen behalen. Bovendien is dankzij het werken in teams simultane interactie aan de orde van de dag. Leerlingen worden door de gestructureerde aanpak zeer actief bij de les betrokken, waarbij tevens een groot arsenaal aan sociale vaardigheden geoefend wordt. Dit alles gebeurt in een veilige leeromgeving, waar plezier hebben in het samenwerkend leren met je teamgenoten voorop staat.

Leerkrachten die al werken met de vele didactische structuren, zijn zeer enthousiast. Zijn ondervinden dat je deze werkwijze in elke bestaande les kunt inbouwen en dat die les daarmee op een hoger niveau aangeboden wordt. Zij regelen namelijk niet alleen dat leerlingen samenwerken, maar weten nu ook hoe ze samenwerken.

Pivot Point, Design Forum.

Tijdschrift dat halfjaarlijks verschijnt samen met aangepast beeldmateriaal.

Het geeft een duidelijk beeld van zowel modegebonden als klassieke technieken.

Leerplannen van het VVKSO zijn het werk van leerplancommissies, waarin begeleiders, leraren en eventueel externe deskundigen samenwerken.

Op het voorliggende leerplan kunt u als leraar ook reageren en uw opmerkingen, zowel positief als negatief, aan de leerplancommissie meedelen via e-mail (leerplannen.vvksso@vsko.be)

Vergeet niet te vermelden over welk leerplan u schrijft: vak, studierichting, graad, nummer.
Langs dezelfde weg kunt u zich ook aanmelden om lid te worden van een leerplancommissie.
In beide gevallen zal de Dienst Leerplannen zo snel mogelijk op uw schrijven reageren.
